

[Himmelstrup.]

serne for at nedbringe Pengemængden, er at holde Priserne nede, og for saa vidt maa man vel sige, at begge de Forslag, vi her behandler, indirekte er Prisreguleringsforslag.

Man kunde saa rejse det Spørgsmaal, hvorfra denne Pengeoverflod kommer. Det ærede Medlem Hr. Gustav Pedersen har skildret, hvorledes Varelagrene er blevet realiseret i de to sidste Aar, hvordan Virksomhedernes Kreditter maa ligge ubenyttet hen, fordi der ikke er tilstrækkeligt at fabrikere og at handle med, og at dette naturligvis skaber den Overflod paa Penge, der her er Tale om.

I Nationalbankens Indberetning til Regeringen af Marts i Aar er ogsaa nævnt forskellige andre Forhold, der har bevirket, at Pengemængden som saadan er steget ret stærkt her i Landet, nemlig de Forhold, som flyder af Clearingkontoens Vækst og de voksende Beløb, som i de sidste to Aar er blevet udbetalt til Besættelsestropperne her i Landet. Dette hænger sammen med den Beslutning, som blev taget umiddelbart efter den 9. April 1940; og de Folk, der tog Beslutningen, havde nok ikke ventet, at Forholdene vilde udvikle sig paa den Maade, som de gjorde. Jeg føler mig overbevist om, at det Skøn, de besluttende Myndigheder — det gælder baade Ministeriet og Seddelbanken — dengang anlagde, i Virkeligheden var et Fejlskøn; man havde ikke troet, at Virkningen af de Dispositioner og de Beslutninger, man dengang traf, vilde blive af den Karakter, at de vilde medføre den Pengerigelighed, som vi nu staar midt i.

Men det er altsaa for at hindre Prisstigning, at man nu gør Forsøg paa saa at sige at sætte en Del af Pengemængden ud af Funktion. Den Betragtning, som ligger bag hele dette Forhold, er jo den gamle, fra den liberalistiske Tid stammende Betragtning af, hvordan Priserne dannes, at Priseniveauet er en Funktion af Pengemængden og Varemængden med behørig Hensyn til Pengens Omløbshastighed, og at stigende Priser nødvendigvis bliver Følgen, naar enten Pengemængden stiger og Varemængden bliver den samme, eller Varemængden falder og Pengemængden bliver den samme. For vort Vedkommende er Forholdet altsaa dette, at begge Forhold, nemlig baade en voksende Pengemængde og en aftagende Varemængde, har medført denne Fare for Prisstigning, som vi nu er inde i. Og her henviser man jo fra saavel Ministeriets som ogsaa fra Seddelbankens Side til de Erfaringer, man gjorde

under og umiddelbart efter den forrige Krig, hvor Forholdene paa dette Omraade var de samme, at der var en meget betydelig Pengerigelighed, og til, hvorledes den Maade, hvorpaa der dengang blev disponeret over disse mange Penge, medførte overmaade store Tab.

En Gentagelse af dette er det, man nu, særdeles prisværdigt, vil forsøge at undgaa ved at træffe forskellige Dispositioner, bl. a. de Dispositioner, der her er Tale om. Der er dog meget, som undskylder de Forhold, vi dengang kom ind i, de Tab, man fik umiddelbart efter forrige Krig. Det kan heller ikke nægtes, at der dengang i den danske Befolkning var en ganske overordentlig, jeg vil næsten sige blind Tillid til Fremtiden og til de Muligheder, som den mentes at indebære. Baggrunden var de umaadelige Fortjenester, der i 1916, 1917 og 1918 tilflød det danske Samfund paa Grund af de særlige Handels- og Produktionsforhold, hvorunder vi da levede; dette gav store Forestillinger om de Muligheder, det danske Erhvervsliv sad inde med.

I Virkeligheden var Erhvervslivet i disse Aar indstillet paa det vidunderlige. Man troede, at København nu skulde være Kommissions- og Stabelplads for de baltiske Lande, for Polen og for Rusland, baade det europæiske og det asiatiske Rusland, at der laa umaadelige Værdier der, som kunde tages hjem. Konsekvensen var umaadelige Vareindkøb med Reeksport for Øje, først og fremmest til de østeuropæiske Lande, Investeringer her i Landet, Opretelse af Erhvervsvirksomheder, som skulde tage sig af Eksporten, og i Løbet af ganske kort Tid brød det hele sammen. Det var det, der medførte de ganske overordentlig store Tab, som det danske Samfund var ude for i disse Aar. Nationalbankdirektør Ussing har i sin Bog om Nationalbankens Virksomhed og Forhold i Aarene 1914—24 meget indgaaende skildret den Kritik, som dengang kom op baade mod Nationalbanken og mod de private Banker for den overdrevne og letsindige Kreditgivning, fra Bankernes Side ved at finansiere alle disse Foretagender. Han opgjorde det samlede Tab, som det danske Samfund led paa denne Maade, til godt og vel en Milliard Kroner.

Det er altsaa en Gentagelse af disse Dispositioner, Regeringen nu vil gøre hvad den kan for at forhindre. Det er overmaade prisværdigt, at man bestræber sig for ikke at komme ud for saadanne Tab, som det danske Samfund oplevede paa Grund af de